

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Лещук Галина Василівна

доктор економічних наук,

професор кафедри обліку і оподаткування,

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Савків Уляна Степанівна

кандидат економічних наук,

доцент кафедри менеджменту і маркетингу,

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

При проведенні річної інвентаризації основною метою є забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності із перевіркою і документальним підтвердженням наявності, стану, відповідності критеріям визнання й оцінки всіх активів та зобов'язань підприємства.

Проте, в сучасних умовах не усі підприємства, установи та організації мають змогу на загальних засадах проводити річну інвентаризацію до дати балансу, тобто завершити інвентаризацію до кінця звітного року.

В умовах воєнного стану та його наслідків (руйнування та знищення активів, неможливість отримати доступ до них при проведенні інвентаризації) процедуру проведення інвентаризації врегулює п. 8 розділу I Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань № 879 [1], за яким:

– інвентаризація проводиться лише за можливості безпечного та безперешкодного доступу до активів, первинних документів та реєстрів бухгалтерського обліку;

– якщо встановлено факти викрадання (розкрадання), нестачі, знищення (псування) майна, то керівники можуть прийняти рішення про проведення інвентаризації такого майна окремо на день встановлення таких фактів;

– після того, як перешкоди доступу до активів, первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку зникнуть, інвентаризацію таких активів слід провести на 01 число місяця, який є наступним.

Однак цієї дати можна й не чекати й провести інвентаризацію на день встановлення факту знищення майна із фіксуванням результатів такої інвентаризації у бухгалтерському обліку відповідного звітного періоду.

Окрім цього встановлено, що підприємства, які з дати початку тимчасової окупації розташовані:

– на території АР Крим та м. Севастополя;

– на тимчасово окупованій території у Донецькій та Луганській областях, території проведення АТО та/або здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії РФ у Донецькій та Луганській областях;

– в районах проведення воєнних (бойових) дій у період дії воєнного стану, або підприємства, структурні підрозділи (відокремлене майно) яких розташовані на (в) таких територіях (районах), проводять інвентаризацію у разі можливості безпечного та безперешкодного доступу уповноважених осіб до активів, первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку, в яких відображені зобов'язання та власний капітал підприємств.

У сучасних умовах підприємства можуть: інвентаризувати майно станом на 01 число місяця, наступного за місяцем, у якому зникли перешкоди для доступу до активів, первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку; відображати результати інвентаризації в бухгалтерського обліку відповідного звітного періоду.

Слід також зазначити, що підприємства, у яких майно перебуває на непідконтрольних територіях, можуть відступати від загальноприйнятих правил інвентаризації. Об'єкти, що перебувають на тимчасово окупованій території або на території проведення АТО, на дату річного балансу підприємство має оцінювати з урахуванням цих обставин. Таким чином, можна вдатись до процедури знецінення таких об'єктів, тобто зменшення корисності активів за правилами НП(С)БО 28. Від так списувати такі об'єкти без проведення інвентаризації не рекомендовано.

Необхідно також виокремити окремі особливості щодо проведення інвентаризації майна, зокрема автотранспорту, залученого для потреб ЗСУ, оскільки законодавством спеціального порядку дій в даному випадку не передбачено. За рекомендаціями Міністерства Фінансів України передання такого майна потрібно розцінювати як передання на відповідальне зберігання. Мобілізований транспорт в інвентаризаційному описі відомство рекомендує відображати на підставі акту приймання-передання, що підтверджує факт передання такого майна, і відомостей, отриманих від зберігача транспорту (за наявності).

Такий акт обов'язковий у разі приймання-передання транспортних засобів, залучених під час мобілізації, і їх повернення після оголошення демобілізації. У ньому зазначають відомості про власників, технічний стан, залишкову (балансову) вартість та інші необхідні відомості, що дають змогу ідентифікувати транспортні засоби [2].

Не підлягає інвентаризації майно підприємств, яке розміщене на територіях активних бойових дій або тимчасово окупованих Російською Федерацією територіях України. Зазначене майно не включається до переліків і зведених актів інвентаризації майна і відображається в балансі та закріплюється за підприємствами на праві господарського відання до

проведення його інвентаризації та оцінки. Інвентаризація та оцінка такого майна проводиться з 1 числа місяця, що настає за місяцем, в якому завершені активні бойові дії або тимчасова окупація на відповідній території.

Дати початку та завершення активних бойових дій або тимчасової окупації встановлюються відповідно до переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією, визначеного в установленому Кабінетом Міністрів України порядку.

При цьому в процесі перетворення (корпоратизації) державних підприємств комісія з інвентаризації може використати матеріали інвентаризації, з дня проведення якої минуло не більше ніж 12 місяців до дня прийняття засновником рішення про перетворення (корпоратизацію), та у разі потреби подати комісії з перетворення (корпоратизації) пропозиції щодо проведення додаткової інвентаризації на окремих об'єктах. Таке рішення затверджується органом, уповноваженим управляти державним майном, або комісією з перетворення (корпоратизації), якщо такі повноваження надані їй органом, уповноваженим управляти державним майном [3].

У разі встановлення нестач або втрат, які виникли внаслідок зловживань, відповідні матеріали інвентаризації протягом 5 днів після встановлення таких фактів необхідно передати правоохоронним органам, а на суму виявлених нестач і втрат підготувати і подати цивільний позов до суду. На період воєнного стану строки позовної давності, встановлені ст. 257 ЦКУ, продовжено на строк дії воєнного стану.

Окрім цього, до закінчення/скасування воєнного стану дебіторська та кредиторська заборгованість не може бути визнана такою, щодо якої минув строк позовної давності, та списана у загальному порядку. Проте, необхідно належним чином контролювати стан розрахунків із контрагентами та за потреби вести претензійно-позовну роботу для стягнення заборгованості. Отже, інвентаризацію стану розрахунків під час воєнного стану проводити слід обов'язково. У разі виявлення дебіторської чи кредиторської заборгованості, строк позовної давності якої минув саме в період дії воєнного стану, продовжуйте її обліковувати на балансі у загальному порядку.

Результати інвентаризації слід відображати у фінансовій та бюджетній звітності установи відповідно до Порядку заповнення форм фінансової звітності в державному секторі, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 28.02.2017 № 307, та Порядку складання бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, звітності фондами загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 24.01.2012 № 44.

Дебіторську заборгованість за розрахунками з відшкодування завданих збитків (субрахунок 2115) необхідно навести у складі іншої

поточної заборгованості за кодом рядка 1150 «Інша поточна дебіторська заборгованість» форми № 1-дс «Баланс». Сума збитків, віднесених на винуватців у частині витрат на відновлення (субрахунок 7111), підлягає відображенню за кодом рядка 2020 «Доходи надання послуг (виконання робіт)» форми № 2-дс «Звіт про фінансовий результат». Також слід складати на пошкоджене майно окремий інвентаризаційний опис (пп. 1.8 та 4.4 розд. III Положення № 879), в якому фіксуються факти пошкодження майна та причину непридатності (за потреби).

Отже, в умовах воєнного стану проведення інвентаризації може бути лише за умови, що підприємство має безпечний та безперешкодний доступ до активів, первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку, в яких відображені зобов'язання та власний капітал. Також передбачено можливість проводити інвентаризацію окремо визначеного майна. Якщо є факт викрадення (розкрадання), нестачі, знищення (псування) майна, керівник установи може прийняти рішення про проведення інвентаризації виключно цього майна на день встановлення таких фактів.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : наказ Міністерства фінансів України від 02 вересня 2014 р. № 879. Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення: 17.04.2024).

2. Закон України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» від 30 червня 2023 р. № 3543-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text> (дата звернення: 17.04.2024).

3. Про внесення до деяких актів Кабінету Міністрів України змін щодо проведення інвентаризації та оцінки державного майна в умовах воєнного стану : постанова Кабінету Міністрів України від 24 червня 2023 р. № 640. Кабінет Міністрів України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/640-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 17.04.2024).